



W.F. Hermans ontluisterd

NON-FICTIE
MAX PAM, HANS RENDERS
EN PIET SCHREUDERS
HET MOTORZIJSpan VAN
WILLEM FREDERIK HERMANS

Mokken Boeken, €27

344 blz.

★★★★☆

Het motorzijspan van Willem Frederik Hermans ziet eruit als een boek, maar is een tijdschrift, en wel een aflevering van de *WFH-verzamelkrant*, zoals die eens werd uitgegeven door Tonnie Luiken.

In een boek mag je enige samenhang verwachten, in een tijdschrift is dat niet nodig. Vandaar het grabbeltonachtige karakter van de uitgave, het is voor elk wat wils. WFH en de film, WFH en de fotografie, WFH en de fouten van Otterspeer, alles komt voorbij.

Interessant is een opmerking die Hermans maakt in het hier uitgetikte interview dat Theo van Gogh op 9 december 1994 met hem had in het kader van het vijftigjarige bestaan van *De Bezige Bij*. Het was het laatste grote interview dat Hermans gaf. Van Gogh en Hermans hebben het onder andere over een oude Joodse man die ergens op een bankje in een park was gaan zitten, waarop een arische Nederlandse man hem kwam zeggen dat hij daar niet zitten mocht. "Ik geloof niet," zegt Hermans dan, "dat er in Nederland ooit bankjes zijn geweest waarop stond: Verboden voor Joden."

Toen die bordjes werden geplaatst, zat Hermans zeker zijn aanmeldingsformulier voor de Kultuurkamer in te vullen, want ze stonden er wel degelijk, niet alleen bij de ingang van parken, maar ook bij bankjes, zie beeldnummer 112975 van de Beeldbank van het Niod.

Ook heel boeiend is het verhaal van J.W. Drukker over de manier waarop WFH aan zijn centjes kwam. In het begin van de jaren zeventig was Hermans in conflict gekomen met de Rijksuniversiteit Groningen. Om tot een oplossing te komen werd er een 'commissie van goede diensten' benoemd, bestaande uit twee met Hermans bevriende hoogleraren. Een van hen wist dat Hermans slechte oren had. "In juridische zin ben je dan een potentiële WAO'er," stelde hij. De huisarts van Hermans verzorgde de keuring en in plaats van een gehoorapparaat aan te schaffen ging Hermans tot zijn pensioen in de WAO tegen tachtig procent van zijn salaris – zo'n 68.000 euro per jaar, rekent Drukker voor.

Het is niet fraai allemaal. Geen wonder dus dat de eens zo fanatieke WFH-verzamelaars die aan het woord komen, hun kostbare collecties vaak verkocht blijken te hebben en nu de tegeltjes sparen waarop de tijdloze wijsheden van Arnon Grunberg te lezen zijn. Een leerzaam boek.

Guus Luijters